

CEMİL KAVUKÇU

Dönüş

roman

CEMİL KAVUKÇU

DÖNÜŞ

Can Çağdaş

Dönüş, Cemil Kavukçu

© 1998, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1998

6. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 6. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Editör: Faruk Duman

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu

Kapak deseni: Melih Kavukçu

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-4796-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

CEMİL KAVUKÇU

DÖNÜŞ

ROMAN

♥can

Cemil Kavukçu'nun Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Uzak Noktalara Doğru, 1995

Yalnız Uyuyanlar İçin, 1996

Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak,
1997

Temmuz Suçlu, 1998

Dört Duvar Beş Pencere, 1999

Pazar Güneş, 2000

Gemiler de Ağlarmış, 2001

Başkasının Rüyalari, 2003

Suda Bulanık Oyunlar, 2004

Gamba, 2005

Mimoza'da Elli Gram, 2007

Angelacoma'nın Duvarları, 2008

Tasmalı Güvercin, 2009

Düşkaçıran, 2011

Aynadaki Zaman, 2012

Örümcek Kapanı, 2013

Üstü Kalsın, 2014

O Vakit Son Mimoza, 2015

Maviye Boyanmış Sular, 2016

Yüzünüz Kuşlar Yüzünüz, 2017

Balyozla Balık Avı, 2019

Patika, 2022

Boş Zamanlar, 2022

Gölgeli Muhabbetler, 2023

CEMİL KAVUKÇU, 1951'de İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri, 1980'den bu yana çeşitli dergilerde yayımlandı. *Patika* adlı eseriyle 1987'de Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü, 1996'da *Uzak Noktalara Doğru* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 2009'da *Angelacoma'nın Duvarları* adlı anlatısıyla Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, 2013'te de Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

Meral için

I

Otobüsten inince içi titredi. Nerde olduğunu bilmeseydi, onu burda indirip gözlerini açsalar, yıllar önce ayrıldığı kasabasına geldiğini söyleyemezdi. Otogara şaşkınlıkla baktı. Birçok şeyin değişmiş olacağını düşünüyor ama bu kadarını beklemiyordu. “Küçük Orman” dediği kavaklık yoktu artık. Ayçiçeklerinin, dolgun başlarını suçlu suçlu önlerine eğdikleri tarlalar, çocukların uçurtmalarını göğe saldıkları yoncalıklar gitmiş; yeni yapılan otogarı kente bağlayan, iki yanında, giriş katları market, oto galerisi, pastane olan apartmanların sıralandığı bir cadde açılmıştı. Kurbağaların yaz gecelerini şenlendirdiği derenin üzeri örtülerek karanlık beton bir kanalda akan kanalizasyona dönüştürülmüştü.

Kasım ayının ortaları. Yorgun kış güneşi, parçalı bulutların arasında bir görünüp bir yitiyor. Hava serin.

Kentin batısına doğru yürüdü. Yapılaşma burda o kadar yoğun değildi; hâlâ bahçe içinde evler, ağaçlar vardı. Dar ve uzun bir sokağa girdi. Duvarı delip dışarı fışkıran soba borularından nazlı dumanların salındığı evlerin çoğu tek katlıydı. Bir ilkokul çocuğunun resim defterinde yürüyor gibiydi. Görünürde kimseler yoktu, yine de kalın tül perdelerin ardından onu gözleyenlerin olduğunu biliyordu. Tek katlı, küçücük bir evin önünde du-

ran kırmızı renkli MAN kamyonun, bir daha hiçbir yolculuğa çıkmayacakmış gibi hüzünlü bir görünüşü vardı. Sağa sapınca, sokağın başındaki bakkal dükkânının saçağı altında, ceket yakalarını kaldırmış, elleri pantolonlarının ceplerinde, dudaklarında sigaraları tüten iki delikanlı gördü. Yanlarından geçerken göz ucuyla baktı; mahallelerinden geçen yabancıyı kayıtsızca süzüyorlardı. Bir yerlerde şarıl şarıl bir su akıyordu; açık unutulmuş ya da vanası bozuk bir sokak çeşmesi olabilirdi.

Günlerdir kendini hazırladığı halde yine de heyecanını yatıştıramadığı (kimse onu karşılamayacak oysa, zor sorular sormayacak) o sokaktaydı şimdi. Korktuğu gibi değildi, birkaç yeni yapının dışında sokak eski görünümünü koruyordu. Sigara yaktı. Zor bir karşılaşma olacaktı. İki kanatlı kapısında pirinç halkaları olan evin önünde durdu. Yıllardır kimseler gelip gitmediği halde pencere camları hâlâ sağlamdı. Solgun ve kirli güneşlikler bu evin tümüyle terk edilmediğini, içerde eşya olduğunu, kimseler yaşamıyorsa da bir süre sonra birilerinin geleceğini gösteriyordu. Yoksa çocuklar bağışlar mıydı, camı kırılmamış bir pencere bırakırlar mıydı?

Kuraldır; evler ölüme terk edilince önce camları kırılır.

“Beni tanıyamadınız galiba,” dedi, sokak kapısını hafifçe aralamış yaşlı kadına. Alnını kırıştırıp gözlerini kısarak daha dikkatli baktı kadın. Başını titremeye başlamıştı. “İki ev ilerdeki, yıllardır kimselerin girip çıkmadığı şu ‘boş’ evin büyük oğluyum,” dedi adam. Kadın onun kim olduğunu anlamıştı.

“Aaa,” dedi, “sen Vedat mısın? Ne kadar da değişmişsin. Söylemesen tanıyamazdım. Ama gözlerin, aynı annen...” Kapıyı biraz daha araladı. “Gel, içeri buyur.”

Yaz günleri hortumla su sıkılarak yıkanan, zemini beton ön avluya girdi. Soldaki küçük çiçeklik olduğu gibi duruyordu, ama göbeğinde, bir zamanlar özenle yetiştirilen kadife güllerden eser yoktu. Duvara tırmanıp kapının üzerindeki kiremitlere abanarak gelen geçenin başını döndüren hanımeli de kurumuş olmalıydı.

“Demek beni tanıyamadın Müzeyyen Teyze.”

“Uzun zamandır görmedim oğlum.”

Avlunun sağında, büyük İspanyolpenceresi sokağa bakan odaya girdiler.

“Paltonu çıkarsana.”

“Yok, fazla oturmayacağım.”

El örgüsü tül perdeden sızan kasım güneşi bir an için minderin soluk yaygısı üzerinde belirdi, sonra yavaş yavaş silindi. Beyaz başörtülü kadın tam karşısındaki koltuğa oturmuştu. Eskiden toparlacık, ufak tefek biriydi, ama şimdi daha da küçülmüş gibiydi. Yine de çocukluğundaki kadını o; yılların acımasızca yüzünde biriktirdiği çizgilerden ve şiddetle titreyen başından başka değişen bir şey yoktu. Karşılıklı hatır soruldu. Vedat, ilçeyi ne kadar değişmiş bulduğunu söyledi. Kadın iç geçirdi. Araya, bozulması güç bir suskunluk girince kadın, bu beklenmedik konuğa bir şeyler sunmak amacıyla koltuğundan kalktı. Vedat, bir şey yapmamasını, çok oturmayacağını söyledi. Kadın, bir kahvesini içirmeden bırakmamakta kararlıydı. Sürüklenircesine odadan çıktı. Onun çıkışıyla ürkütücü bir sessizlik çöktü odaya. Eşyalarda garip bir yorgunluk vardı. Sarkaçlı duvar saati bir sonraki dakikaya geçemeyecekmiş, her an duracakmış gibi çalışıyordu. Güneş lekesi minderin üzerinde yeniden belirdi.

Karşılıklı kahve içtiler. Vedat suskunluğa dayanamayacağını anlayınca, kadının oğlunu sordu: Halit Abi, ondan üç yaş büyük bir abi, karşılaşırsalar birbirlerini tanı-

mazlardı bile, ama şimdi soruyordu: “Halit Abi ne yapıyor,” diyordu, “haber alabiliyor musunuz?” Kadın bu soruş biçimindeki yapaylığı anlamıyor, iç geçiriyor, onların uzak bir kentte oturduklarını söylüyor. Vedat, bana ne, diyor içinden. Kadın anlatıyor; oğlunun işi gereği oraya yerleşmişler, konsolun üstündeki aynanın kenarına iliştirilmiş fotoğrafları alıp Vedat’a veriyor; “Torunlarım,” diyor. Kız bu yıl liseye başlamış, oğlan ilkokul beşteymiş. Oğlan, kız kadar istekli görünmüyormuş ama, annesi, ilerde açılır, kız da baştan bocaladıydı, diyormuş.

Vedat sıkıldı. Tanımadığı, ona çok uzak iki çocuğun fotoğraflarına baktı, bu durumda ne söylenmesi gerektiğini bilmiyordu. Dışarıdan ikindi ezanı duyuldu. Fotoğrafları geri verdi. Bir süre sustular.

“Burhan,” dedi Vedat, “yurtdışında.”

“Evet, gitmeden uğradıydı. Nereye gideceğini de söyleyiydi ama, yaşlılık işte, unuttum.”

“İsviçre’ye,” dedi Vedat. Yanı başına bıraktığı fincanı alıp konsolun üstündeki tepsiye koydu. “Elinize sağlık.”

“Afiyet olsun. Oraya yerleşti galiba. Evlendi mi?”

Burhan’ı soruyor, ona bir şey yok. Ona kimsenin evli misin ya da ne iş yapıyorsun diye sormayacağını biliyor.

“Müzeyyen Teyze,” dedi. Boğazını temizledi. “Burhan gitmeden önce evin anahtarlarını size bırakmış, ben onları almaya geldim.”

“Tabii oğlum, tabii,” dedi, “bana da kaç zamandır dert olmuştu. Vedat gelip anahtarları sizden alır, dedi. Arada aklıma geliyordu, insanlık hali, ölüp gitsem kim bulacak anahtarları. Yalnız, uzun zamandır ev kapalı, iyi bir temizlik ister; perdeleri, tülleri, çarşafaları yıkamak gerek. Senin yapacağın iş değil o, istersen birini bulayım...” Bir yandan da konsolun çekmecelerini karıştırıyor. “İşte anahtarlar,” dedi, “bu sokak kapısının, bu da sofanın.”

Güldü, hangi anahtarın hangi kapıyı açacağını nasıl bilmem. Artık burda mı oturacaksın, diye sormadı Müzeyyen Teyze. İyi ki sormadı. Ne derdi? Bilmiyorum mu derdi; buraya çok özel bir iş için geldim, ne kadar kalacağım belli değil mi derdi. Belki de şöyle derdi: Döndüm. Bir süre burdayım. Sonra? Bana zor sorular sorma Müzeyyen Teyze. Kalktı. “Ben gideyim artık.” Yaşlı kadının elini öptü, kapının arkasına bıraktığı çantasını alıp omzuna astı. Kadın, kapıya kadar geçirdi onu. “Yine uğra,” dedi, “yemeğe de beklerim.” Sokağa çıkınca soluğunu bıraktı. “Of,” dedi, “işin en zor bölümünü atlattık.”

Dış kapıyı açarken heyecanlandı. Kaç yıl olmuştu? En son, annesi öldüğünde gelmişti. Üniversitede öğreniydi, Neslihan’ı daha tanımıyordu. Ondan sonra da gelmedi. Gelemedi. Avludaki taşların arasından otlar fışkırmış. Çeşmenin mermer haznesi kupkuru. Dut ağacı, saçları karmakarışık bir hayalet gibi. Musluğu çevirdi, basınçla püskürecek pas renkli suyu boşuna bekledi. Borularda kalmış bir tıs sesi bile yok. Belediye kesmiştir. Elektrik de yoktur. Mum almalı. Avluda dikiliyor. Elleri paltosunun ceplerinde. İşte, diyor, bu da oldu. Avludayım. Gözlerini kapayınca, derinlerden gelen çocuk sesleri duyuyor. Taşlarda yankılanan ayak sesleri geliyor kulağına. Bir deniz kazası sonunda karaya çıkmış biri gibi diz çöküp ellerini dayıyor taşlara. Soğuğu avuçlarında ve dizkapaklarında hissediyor. İşte, diyor, o evdesin, o avluda. Mevsim yaz. Aylardan haziran. Evet, olgun dutların kokusu geliyor burnuna. Avluyu arka bahçeden ayıran duvarın önünde duruyor. Kerpiçle örülmüş, sıvaları dökülmüş ve bunamış bir duvar. Sesler onun arkasında. Derme çatma bir kapı. Kapıyı açsa onlara ulaşacak. Bir çiviye dolanmış paslı teli çözünce kapı açılıyor. İşte arka

bahçe! Her yer kurumuş ot ve dikenlerle kaplanmış. Adını bilmediği ama terk edilmiş bahçelerde boy veren düzgün, upuzun ağaçlardan birini görüyor; komşunun duvarı dibinden çıkmış ve alıp başını gitmiş. Belki babası öldüğünde çıkardı başını topraktan, belki de daha önce. Armut ve erik ağaçları bıraktığı günkü gibi duruyorlar. Onlara bir şey olmaz, daha çok yaşarlar. Bir karga ile göz göze geliyor; armut ağacının tepesinde ince bir dala konmuş, ağırlığına direnen dalla birlikte sallanıyor. Bahçenin gerçek efendisi! Bu duruşunda bile ince bir alay var. İçeri bir adım atmış ama daha ileri gidememiş adamın ordaki varlığını küçümseyen bilgiç bir edayla, çirkin çirkin öterek havalanıyor. Bir süre karganın ardından bakıyor. Bahçeden çıkıp kapıyı aynı telle bağlıyor. Şimdi eve girecek. Heyecanı bir türlü yatışmıyor. Kararmış büyük anahtarla sofa kapısını açıyor. Yıllardır havalandırılmamış yerlere özgü bir insansızlık, terk edilmişlik kokusu çarpıyor burnuna. İç burukluğu. Buraya hiç gelmese miydi? Panik yok! Korkma! Bütün bunlar olacaktı, hazırlamıştın kendini. İlk günü atlatırsan gerisi kolay. Avluya bakan büyük pencere ile mutfak kapısı arasındaki aynalı konsolun dışında başka eşya yok sofada. Zemini kaplayan muşamba toz içinde.

Odaların kapısını tek tek açıp bakıyor. Eşyalar toplanmış, pencerelerde sararmış, kirli amerikanbezinden güneşlikler, her yer ölüm sessizliği içinde. Üst kata çıkıyor. Yaralı bir hayvan gibi inleyen, gıcırdayan basamaklar. Örümcekler bütün köşeleri tutmuş. Eskiden Burhan'la paylaştıkları odaya giriyor. Hiçbir şey yerli yerinde değil. Tek kişilik somya (bir zamanlar onun ya da Burhan'ın yattığı somya) duvara dayanmış, karşı duvarın önünde de üzerine bir örtü serilmiş masa var. Öbür odalarda olduğu gibi buranın da kilimi (ya da halısı; o gittikten sonra buraya ne serildiğini bilmiyor) toplanmış. Masanın

evresindeki  sandalyeden birini çekip oturuyor. Siga-
ra yakıyor. Yarın yeniden yaşamaya başlayacağım, diyor.
nce ev temizlenecek, baştan ařađı. Günler sürer, bili-
yorum. Soba kurması gerekecek, odun alması. Bütün
bunların nasıl üstesinden geleceğini ise bilmiyor. Belki
yalnızca bu odayı yaşanır hale getirir. Çünkü, uzun süre
kalmayı düřünmüyor. Biraz da zorunlu olduğu için geldi
buraya. Ama bu ev korkutuyor onu. Bařaracaksın, diyor
kendi kendine, korkma!

Yine de korkuyor.

2

Göz göze geldiklerinde tanıdı İlhami'yi. Üzerinde zabıta giysileri vardı. Sarıdan kıızıla yer değiştiren savruk, hırçın bıyıkları, pörsümüş yanakları, kimi çürümüş, çoğu kararmış dişleri, dökülmüş saçları, yadırgı göbeği ve yüzüne oturmuş umarsızlığın yorgunluğu ile onu tanımak güçtü ama; kısık gözlerindeki kin ve yüzünü beklenmedik bir olay karşısında şaşkınlıkla korku karışımı bir anlamsızlığa sokan çirkin gülüşü ele vermişti onu. Dudağında külü uzamış bir sigara tembel tembel tütüyor, avucunda, parmakları arasında yitip gitmiş bir çay bardağı duruyordu. Sağ gözü sigara dumanından kısılmış, bu da yüzüne acımasız bir görünüm vermişti. Avına ilgisizmiş gibi duran ama her kıpırtısını taşlaşmış bir dikkatle izleyen kocaman bir kedi gibiydi. Vedat seslenmeseydi çayını bitirip kalkacaktı belki.

“Merhaba,” dedi, “tanıyamadın galiba.”

Kısılmış gözleri büyüdü İlhami'nin; güvensizliğinin bütün çizgilerini açığa çıkaran sevimsiz gülüşü akışkan bir yağ gibi yayıldı yüzüne. Tanımişti da, kim olduğunu bir türlü çıkaramıyormuş gibi bakıyordu.

“Ben Vedat'ım,” dedi. “Vedat Doğan.”

“Demek sen ha!” dedi eliyle alnına vuruyormuş gibi yaparak, “Ben de diyorum ki aga, bu yüz bana hiç de ya-

bancı değil...” Çok şaşırılmış ve sevinmiş görünmek için kullandığı bir dizi sahtekârlığı, bütün zorlamalarına karşın (bu beceriksizliğin ayırımındaydı ve hızla küçülüyordu; resmî giysileri de, şapkası da acıklı bir görünüşe bürünmüştü) başaramamıştı. Yüzüne yayılan o sevimsiz gülüş bugün işine yaramayacaktı.

Masanın üzerindeki, esnafa ve gezgin pazarcılara yılgı salan şapkasını alıp kalktı. O da görür görmez tanımış ama seslenmekten, yani Vedat onu tanımadığı sürece tanıdığını belirtir bir davranışta bulunmaktan kaçınmıştı. Tokalaşıp kucaklaşırken İlhami'nin giysilerine sinmiş yanık yağ, yemek, meyhane, sigara ve keskin ter kokusunu duydu.

“Çok değişmişsin be aga, hani seslenmesen zor tanırdım.”

İlhami'nin içindeki paniğin farkına varmadığını göstermek ve onu rahatlatmak için, umursamaz bir biçimde omuzlarını düşürüp gülümsedi Vedat.

“Sen de öyle,” dedi, “biraz genişlemişsin.”

İlhami'nin dişleri belirdi, yüzü anlamsızlaştı. İlk şoku atlatmış, biraz rahatlamış gibiydi. Eliyle göbeğini sıvazlayarak, “Gençlik bitti artık,” dedi.

Yani, bu biçimsiz bedenini kendini bağışlatacak bir nedeni vardı. Gençlik bitmişti. Bundan böyle dal gibi olmuş, neye yarardı. Parmağındaki alyansa bakılırsa evlenmişti de; artık çuval gibi bir bedenle yaşamaması, ağzındaki dişleri dökmemesi için bir engel yoktu.

“Bize iki çay yap,” dedi kahveciye. Başparmağı ile işaretparmağını iki üç santim aralayarak uyardı; “Küçük olsun.” Ses tonu, üzerindeki giysiye uygundu; yapay ve buyurgan.

Vedat bir zamanların saçları briyantınli İlhamisi'ni anımsadı; caddelerde kasıla kasıla dolaşan bir bıçkın. Parkta en az iki sandalye ile oturur, birinin arkalığına aya-

ğını dayar ki, dizinin üstünden hafifçe çektiği ütülü pantolonu kırışmasın, fileli beyaz çorapları görünebilsin. Bir göçmen kızına vurgundur, sevdası aklını başından almıştır... İlhami ile arkadaş olabilmek, aynı kahvede, aynı masada oturabilmek bile ayrı bir onurdu o yıllarda. Ceplerinde pembe kâğıtlara yazılmış mektuplar taşırdı. Yazısı kötü olduğundan Vedat'a yazdırırdı. Kapağı yıpranmış *Aşk Mektupları* diye bir kitabı vardı, oradan seçerdi. Vedat'ın dilini hafifçe dişleyerek başını bir sağa bir sola yatırıp özenle yazdığı bu mektupları, önceden bakışarak işaretlediği kızlara, daha çok, ellerine üç beş kuruş sıkıştırdığı küçük çocuklar aracılığıyla gönderirdi. Bazen de, evlerinin önünden geçerken, elinin biri cebinde, dudaklarının kıyısında sigara ve yapış yapış briyantınli saçlarıyla ağır, gözleri hep kaldırım taşlarında ama arada kaşını sertçe kaldırıp pencereleri şimşek hızıyla tarayarak ustaca yere düşürürdü mektubu. Gelin arabası gibi süslenmiş bisikletiyle dolaşıyorsa; pilli düdüklarını ve zillerini, daha sokağın başındayken kendine özgü bir şifreyle çalmaya başlar ve öyle geçerdi sevdiği kızın evinin önünden. Tül perdenin arkası itişip kakışan kız başlarıyla dolardı.

Çaylar geldi. İki küçük çay, yarımşar bardak, tabaklarında da birer kesme şeker. Yalnızca dem konmuş. İlhami'nin bir ikramı bu.

Sıtır. O demişti. Yıllar önce. Ama şimdi ne o anımsardı bunu ne de bir başkası. Ona kimse "sıtır" adını takmadı, arkasından bu adla seslenen de olmadı. Ama o, anlamını bile bilmediği bu sözcüğün tıpatıp kendine uyduğunu, "sıtır" dendiğinde akıllara yalnızca kendinin geleceğini biliyordu. İlhami ve onun gibi haydutlar, kendi gölgesinden korkan pısırıklar ve "muhallesi çocukları" için böyle derlerdi. Ona bir kez böyle dedi İlhami. Yalnızca bir kez ve o hiç unutmadı. Şimdi belediye zabıtası olan, çarşı pazar denetleyip ceza yazan, siperini gözlerine

kadar indirdiği kasketi ile utku kazanmış bir komutan gibi dolaşan İlhami, öğrencilik ve avarelik günlerinde söylemişti bunu. Vedat'ın gözünde bir kahramandı o; onun gibi olmak istiyordu. Bir kahvede, yeşil örtülü masanın çevresinde İlhami ile üç arkadaşı elli bir oynuyorlardı. Vedat, yani Sıtır, gelecekte belediye zabıtası olacak delikanlının yanında oturuyordu. Şanssız bir günüydü İlhami'nin. Oyun ona yıkılacak gibiydi. Hile de yapıyordu ama olmuyordu. Çift joker çalıyor, yine bitemiyordu. Gözlerini kısmıştı, karşısındakileri yanıltmak için yüzüne çirkin bir gülüş oturtmuştu; dilinde de bir ezgi takılıp kalmıştı; *kara kaş gözlerin elmas, bu güzellik sende de kalmaz*. Kimi sesli, kimi mırıldanarak, kimi de ıslıkla; ama hep aynı dizeyi yineleyerek. Yüzündeki gülüş ya da sırıtış ya da çılgılık, buz gibiydi. Sürekli yitirmesinin nedenini bulmuştu sonunda; yanı başında burnundan soluyan, daha bıyığı bile terlememiş, kabak kafalı toy delikanlı! İlhami de kabak kafalıydı, öbür oyuncular da, çünkü yaz bitmiş, okullar açılmıştı. Ortaokula giden herkes asker tıraşı olmak, ay yıldızlı arması olan şapkalar giymek zorundaydı.

“Senin gibi SINTIR kâğıtlarıma bakarsa böyle olur işte. Cenabet misin nesin, git lan başımdan!”

Sıtır, demişti, git başımdan. Küçük düşürmüştü onu. Oysa o, Sıtır olmamak için ne uğraşlar veriyordu. Palto giymiyordu örneğin; salt karı işi olduğu için ve öykünmek istediği kişiler palto giymedikleri, bütün kışı ceketlerine bürünerek geçirdikleri için. Ama annesi bunun bir varoluş savaşı olduğunu anlayamıyor, kızıyor, hasta olursun, deli misin be, diyordu. İki kanatlı, kocaman, ovulduğunda çam kokan, pirinç halkaları yeşil lekelerle bezeli kapıyı çarpıp çıktığında –evden her çıkışı bir olaydı onun– ceketinin yakalarını kaldırıyor ve ellerini pantolonunun ceplerine sokuyor. Onlar gibi. Yani onu yanlarına almayı horlayan, küçük görenler gibi. Onlar

hayduttular! Bakışları kararlı ve her an kavgaya hazır gibiydiler. Ceplerinde mutlaka çakıları olurdu. Sınıfta arka sıralarda oturur, okul helalarında ağızlıkla sigara içerlerdi. Geceleri sokaklarda, kahvehanelerde ya da Niyazi'nin sinemasındaydılar. Ders çalışmazlardı. Sözlü sınavlarda tahtaya kalkmaya bile gerek görmezler, oturdukları yerden hafifçe doğrulup (ayağa kalkmak değil, kalkıyor gibi yapmak) "Çalışmadım," derlerdi. Hiçbir soruya yanıt veremeyeceklerinin dolaylı bir anlatımıydı bu. Öğretmen, limon yalamış gibi suratını buruşturup not defterine sıfır yazar, nefretle, tükürür gibi, "Otur yerine!" derken, onlar utku kazanmış gibi yandan çarklı gülerlerdi. Her cumartesi, bayrak töreninden önce okul müdürü çıkıp bir konuşma yapar, örnek birer öğrenci olmaları gerektiğini ama bunu bir türlü beceremediklerini yinelerdi. Çünkü hâlâ saçlarını bir öğrenciye yakışır biçimde kestirmeyip (üç numara, asker tıraşı yani) okula çoban gibi gelenler vardı; kravat konusunda kimi öğrenciler idarenin kararlarını hiçe saymakta direniyorlardı; defalarca uyarıldıkları halde hâlâ armasız şapkalarıyla dolaşan (çöpçü, evet çöpçü gibi) öğrenciler görüyorlardı, üstelik, utanmadan, armasız şapkalarıyla el selamı vermeye kalkıyorlardı; geceleri sokakta dolaşanlar, sinema ve kahvehanelere gidenler vardı. Bunlar birer birer belirlenip cezalandırılacaklardı. O hafta içinde yararlı bir iş yapmış, iyi davranışı olmuş bir öğrenci varsa elindeki kâğıttan adını okuyup yanına çağırırdı. Onu bütün öğrencilerin önünde kutlayıp elini öptürür, başını okşayarak, "İşte herkes böyle olmalı," derdi. Sonra da yüzünü buruşturur, boynundaki damarlardan biri kısalmış da onu çekerek yerine getirmek istiyormuş gibi başını bir sağa, bir sola eğdi; bu hareketi yaparken de ağzı iyice yamulurdu. Bir öğrenme tikiydi belki de. "İbretlik" öğrencilerin adlarını okurdu. Adı okunan, müdürün yanına çıkar, ellerini

önüne bağlayıp başını eğdi. Bunlar suç işlemişlerdi ve suç işlemeye eğilimi olan başka öğrencilere gösterilerek gözdağı verilmek isteniyordu. Ya gece sinemada ve kahvehanede yakalanmış ya da okul helasında sigara içerken basılmışlardı. Onlara küçük düşürücü sözler söylerdi müdür, “Bunlar adam olmaz,” derdi, “çoban bunlar, çapulcu... Memleket sizden hizmet bekliyor, analarınız babalarınız siz okuyasınız diye nelere katlanıyorlar...” Çok sinirlenirse yüzlerine tükürürdü. Onlar, başları hep önlerinde, elleri göbeklerinin altında bağlı, alt dudaklarını dişleyerek, küçük bir gülme nöbetini denetleyemeden omuzlarını titreterek, söylenenler bir kulağından girip öbür kulağından çıkarak dikilirlerdi. Nutuk bitince elinin tersiyle kovarak “Yıkılın,” derdi Müdür. “İbretlikler” koşarak inerlerdi merdivenlerden. Müdür, boyun damarlarını geren tikini üst üste yineleyerek müzik öğretmeni-ne işaret eder, o da iki elini havaya kaldırıp İstiklal Marşı için ses verirdi. Marş mutlaka bir yerinde kesilir, yeni baştan alınırdı. Olmaz, bir türlü müzik öğretmeninin istediği gibi söylenmezdi. Bu kanıksanmış aksilik, nedense müdürün tikini artırırđı.

Bir cumartesi herkesten önce İlhami'nin adı okundu. Müdür yanına çağırıp örnek bir davranışından ötürü onu kutladı; okulun bahçesinde bulduğu bir dolmakalemi götürüp idareye vermişti. İlhami için önemli bir nesne değildi; okul helasında, avucunun içinde yaktığı kibrite eğilip avurtlarını çukurlaştırarak sigarasını emerek, ağzından burnundan duman püskürtürken, “Kıçımamı sokacağım kalemi,” demişti, “çakı, bıçak, çakmak olsa neyse ne de...” Müdürün elini ilk kez öpüyordu. Merdivenleri inerken gülüşmelerin de karıştığı bir uğultu içinde bütün okul onu alkışlamıştı. Sonra ibretliklerle birlikte adı yeniden okundu. O gün ikinci kez çıktı merdivenleri ve ellerini önüne bağlayıp başını eğdi.

Ama olsun, yine de toplanalım. Konuşalım. Bir dönemdir bu; numara ya da büyük adlar verilmesi gerekmeyen bir dönem. İlle de belli bir noktadan başlamayan, her zaman bir yerlerde gizlice süren bir dönem. Derin ya da sığ izler bırakacak bir zaman dilimi. Konuşmayız –ya da konuşamayız– belki; olsun, suskunlukta yoğunlaşan anlamı hepimiz öğrendik artık. Ben yine Shirley Bassey'nin kasetini çalarım. Susarız.

1980 öncesi çalkantılı dönemin yıktığı, dört bir yana savurduğu genç insanlardan biridir Vedat. İnandığı her şeyi ve herkesi, hatta kendi benliğini ve kimliğini yitirmiş, yapayalnız kalmıştır. Geçmişe doğru çıktığı içsel yolculuğun acı vereceğini bilse de bunu göze alır. Kendi geçmişiyle ve çocukluk çevresiyle yüzleşir; ailesi, sevgilisi Neslihan, kader arkadaşı Mesut, Mustafa... Cemil Kavukçu'nun ilk romanı *Dönüş*, başarılı kurgusu ve diliyle öne çıkan bir eser.

#seksendarbesi #kimlikbunalımı #yolculuk #yalnızlık #hesaplaşma #arayış #sevda

Kapak deseni: Melih Kavukçu

 can

 canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4796-0

9 789750 747960